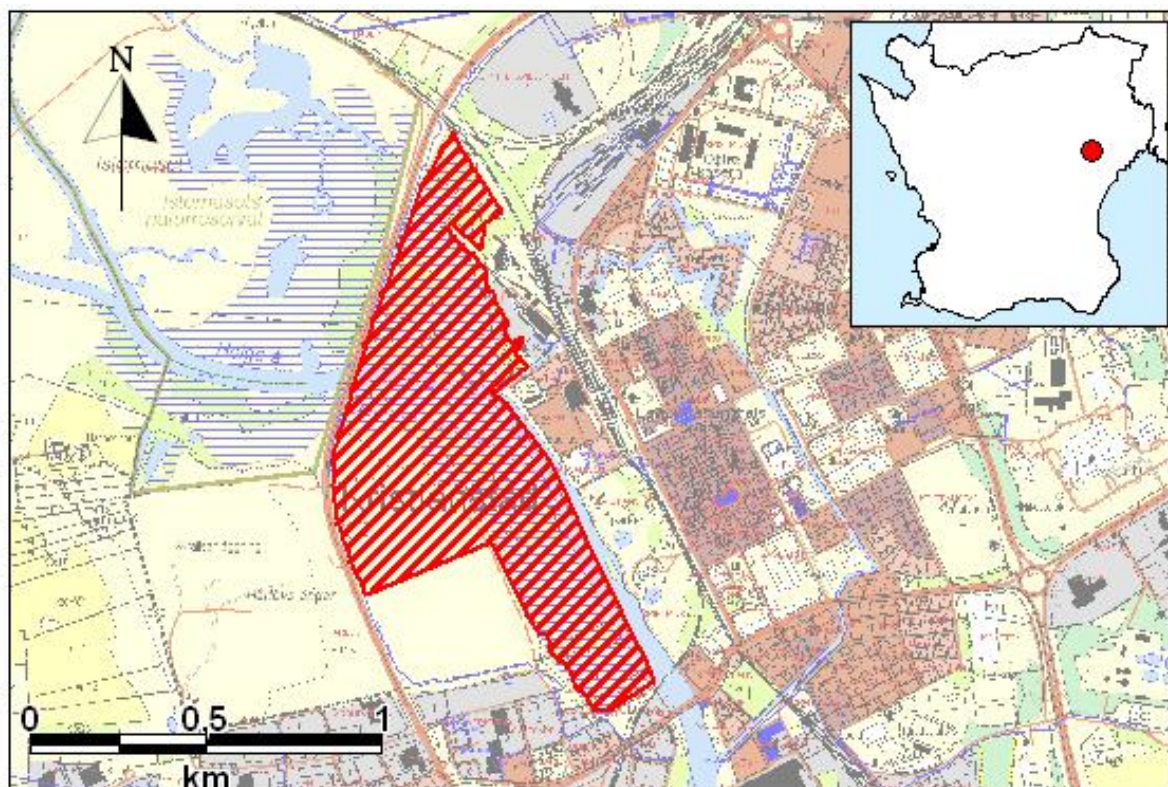

Skötselplan

för naturreservatet Årummet

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Förslag till skötselplan för naturreservatet Årummet

Innehållsförteckning

	sidan
1. Syftet med reservatet	4
2. Beskrivning av området.....	5
Administrativa data	5
Historik.....	5
Geologi och hydrologi.....	6
Vegetationsförhållanden.....	9
Områdets biologiska värden.....	10
Allmänhet och friluftsliv	12
Anläggningar.....	12
Nuvarande bestämmelser och planer.....	12
Underlagsmaterial och inventeringar	12
3. Förslag till skötselplan	13
Naturvård.....	13
Skötselområden	13
Tillgänglighet och information.....	18
Båttrafik.....	19
Fritidsfiske.....	20
Jakt	20
Dokumentation och uppföljning.....	20
Ekonomisk utredning	20

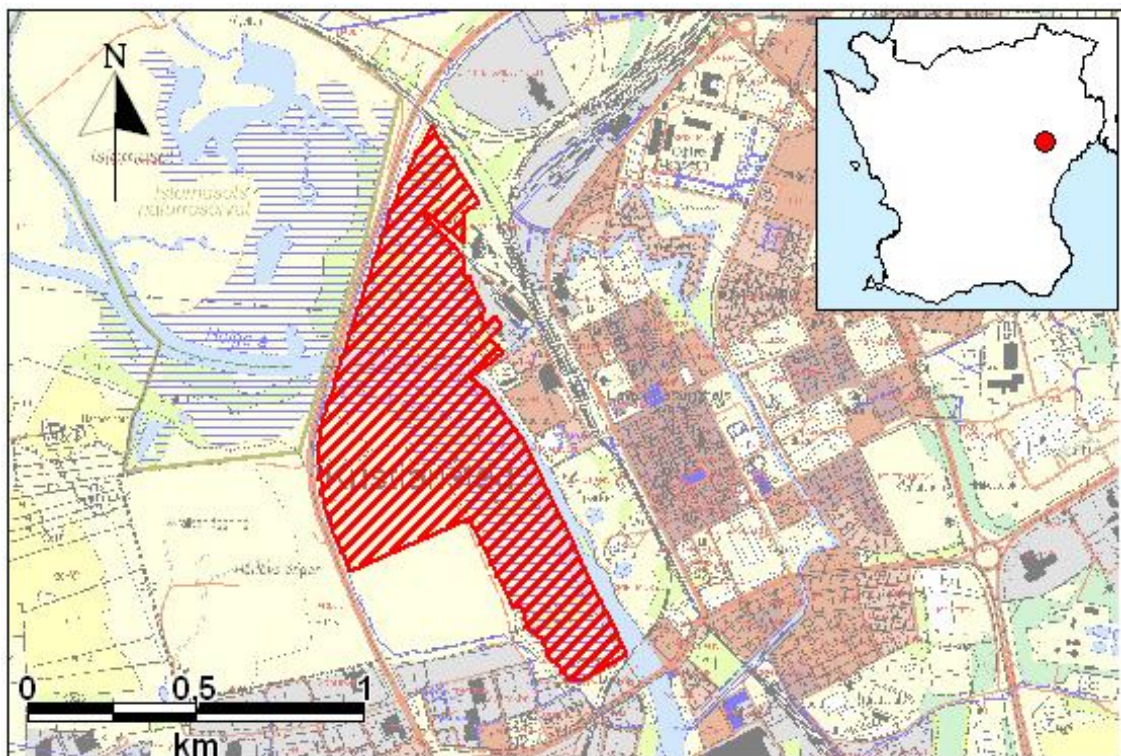
Bilagor

1. Karta - gränser för naturreservat (med Förslag till avgränsning, Särskilda utredningsområden och Gräns för Natura 2000-område)
2. Karta - tekniska anläggningar.
3. Karta - anläggningar för rekreation
4. Karta - skötselområden
5. Våtmarksområdet vid Vilan, skisser med möjlig framtida utformning

1. Syftet med reservatet

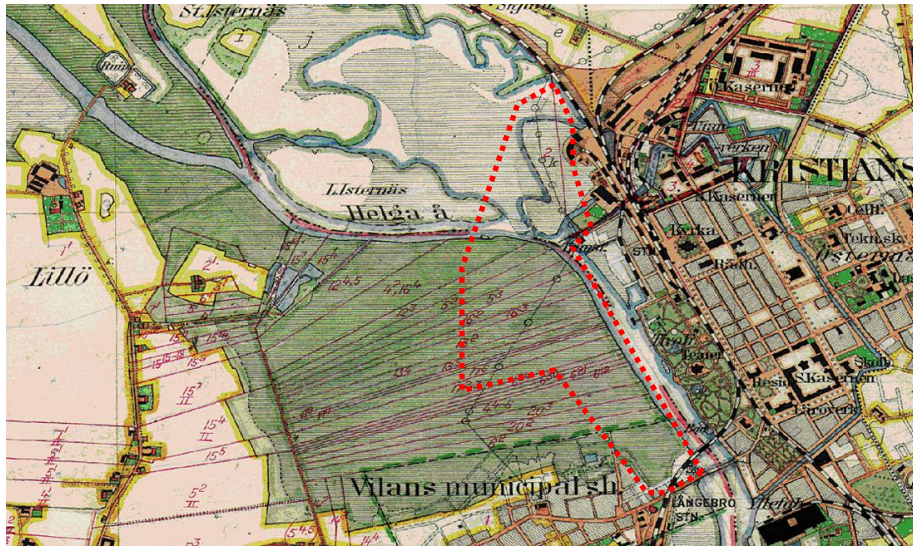
Syftet med reservatet är att:

- bevara och utveckla en mosaik av olika våtmarksmiljöer med växt- och djurarter som är beroende av dessa naturtyper,
- skapa goda förutsättningar för rekreation och friluftsliv i ett stadsnära naturområde genom bevarande och utvecklande av stigar, spänger, gömslen mm
- skapa en attraktiv och naturlig övergång mellan den planerade bebyggelsen vid Vilan och våtmarksområdet
- tillsammans med naturum Vattenriket utgöra ett naturpedagogiskt centrum för både barn och vuxna som ska stimulera upptäckarglädje och nyfikenhet på naturen i allmänhet och på våtmarksmiljöer i synnerhet.

5

Efter avsänkningen blottades stora flacka strandområden som på många håll kom att användas som slåttermark och betesmarker. Dessa marker översvämmades regelbundet i samband med högvattenflöden. Även Härlövs ängar kom att under lång tid utnyttjats för bete och slåtter. Mindre partier med lite högläntare mark har odlats. På Häradsekonomiska kartan från 1929 syns tydligt områdets karaktär av slåtterängar (figur 2).

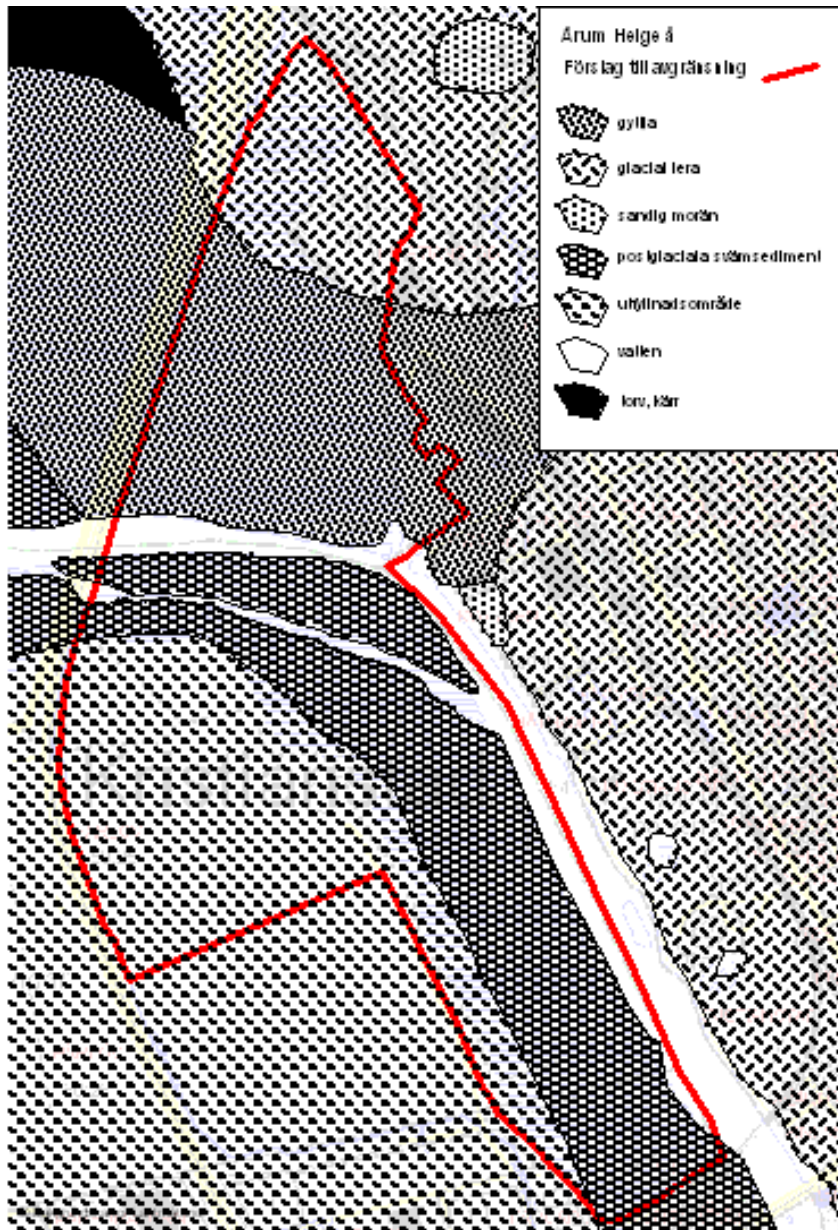

Figur 2. Häradsekonomiska kartan från 1929 då Härlövs ängar nyttjades som slåttermark. Ungefärligt området för reservatet är markerat med rödprickad linje.

På 1950-talet började man fylla ut delar av området på västra sidan av Helgeån, mitt för centrala Kristianstad, med sopor med syftet att så småningom kunna bebygga området. De sumpiga våtmarkerna ansågs som värdelösa. Deponeringen av sopor utökades och avslutades först 2002. På den östra delen, området mellan Härlövsängaleden och Helge å, upphörde dock sopdeponeringen redan på 1970-talet. I och med att deponeringen upphörde och att kommunen tog över ansvaret för sluttäckningen tog planerna fart om hur man skulle kunna utnyttja området och målet är att omvandla den före detta deponin till ett attraktivt grön- och aktivitetsområde. I nordöstra delen av området finns också utfyllda områden i anslutning till Trafikverkets spårområden och verksamhetslokaler.

Geologi och hydrologi

Kristianstadslätten domineras av sedimentära bergarter av kalk eller kalkförande sandsten som bildades under krittiden för ca 70-100 miljoner år sedan. De jordavlagringar som är avsatta sedan dess har till största delen tillkommit i samband med senaste istiden för ca 12 000 år sedan. På jordartskartan (figur 3) framgår att den norra delen av naturreservatet domineras av glaciala leror och sandig morän medan postglaciala svämsediment domineras söder om ån. Allra längst i söder finns fyllnadsmassorna från deponin och det framgår inte av jordartskartan vilka jordarter som finns under massorna. Den gamla geologiska kartan (1880-talet) och diverse borrhprotokoll indikerar dock kritbergrund och glaukonisandlager innan vi når ner till urberget i detta område.

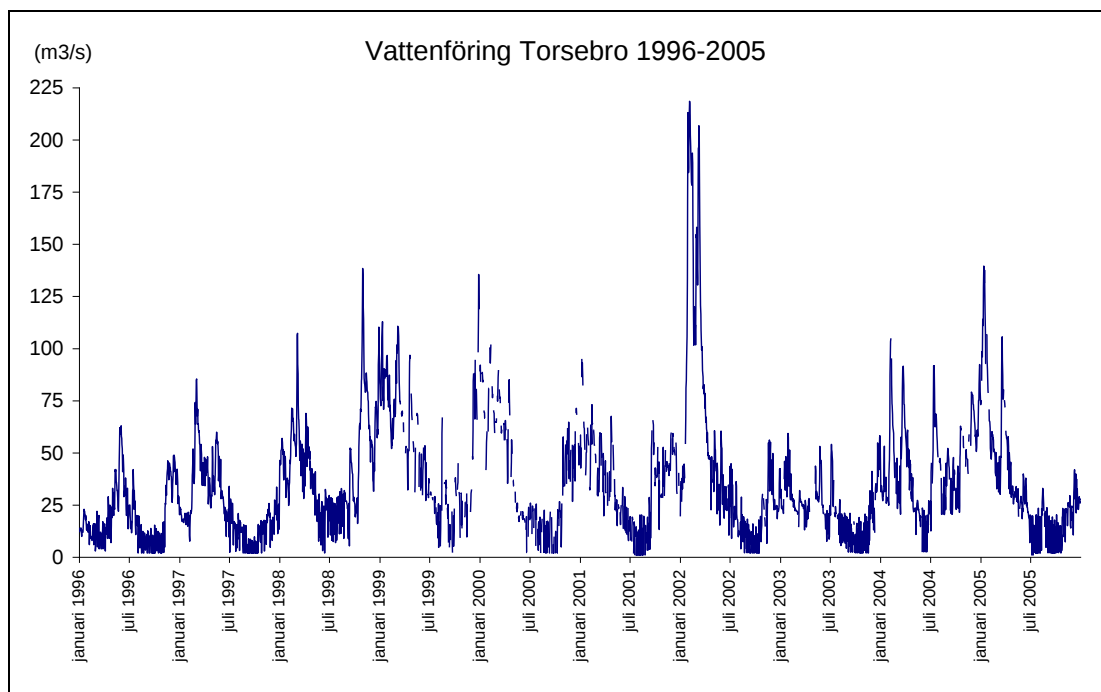
Figur 3. Jordartskartan över reservatsområdet.

Inför byggandet av naturum Vattenriket Vattenriket gjordes en geoteknisk undersökning i projektområdet för naturum Vattenriket. Undersökningen visade att de översta jordlagren i våtmarksområdet består av ca 2-6 m organisk jord i form av gyttja och torv. Därunder finns ett lager med postglacial lera vars mäktighet varierar mellan 2 och 22 meter. Den postglaciala leran vilar i sin tur på ett friktionsmaterial som troligen utgörs av morän eller, inom dom djupare delarna, eventuellt kalkberggrund.

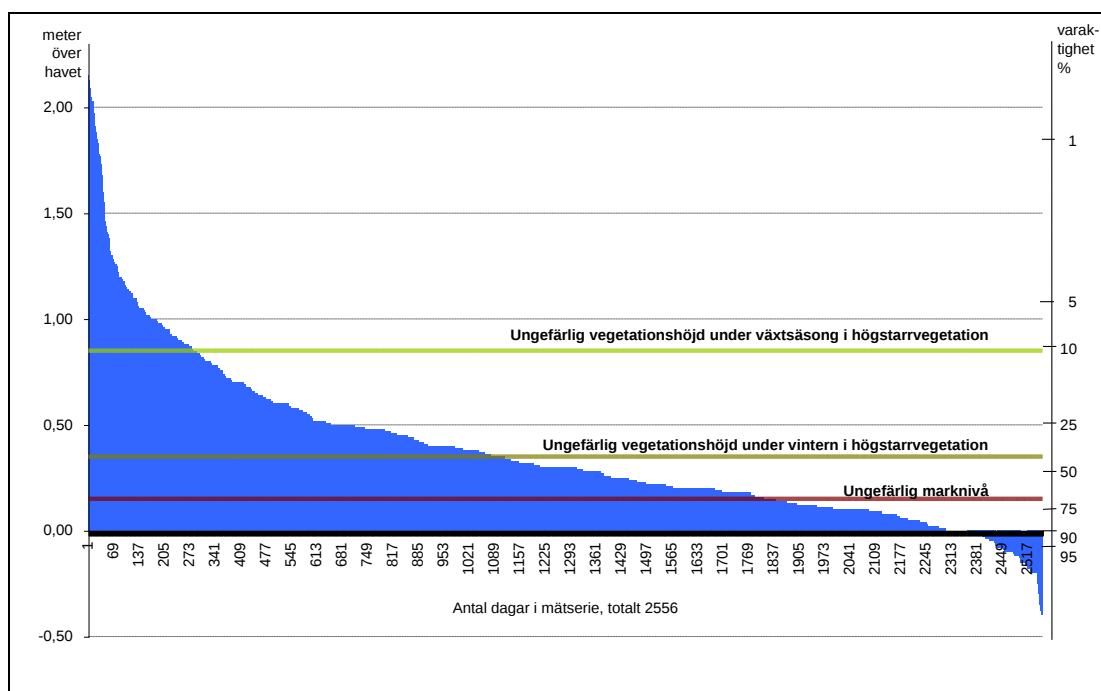
Vattennivån i området är helt beroende av vattenståndet i Helgeå. De låglänta och flacka översvämningszonerna längs Helgeå ligger endast en till två decimeter över havsnivån (vid nivå ± 0). Det innebär att vattennivån ofta överstiger markytan och de låglänta partierna av området översvämmas under stora delar av året, dock ej sammanhängande eftersom variationerna i vattenståndet är stora (figur 4). Under perioden 1996-2005 var vattennivån +0,3 m över havsnivån eller högre (dvs ca 1 dm eller mer över markytan i området) 50% av dagarna (figur 5).

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Figur 4. Vattenföringen i Helgeå vid Torsebro under perioden 1996-2005.

Figur 5. Varaktighet för olika vattennivåer (meter över havet, RH 70) i Helgeå vid Kristianstad (Barbacka) under perioden 1996-2005.

Vegetationsförhållanden

Någon egentlig inventering av områdets vegetation och flora har inte utförts. Dock har delar av områdets vegetation beskrivits i det underlag som togs fram inför anläggandet av våtmarkssjön vid naturum Vattenriket. Vidare har området inventerats av inom ramen för landskapsinventeringen Floran i Skåne. Botanist och floraväktaren Kjell-Arne Olsson har också besökt området utmed Helge å för att varje år sedan 2000 dokumentera statusen för den i området förekommande och rödlistade arten gullstånds. Också i samband med arbetet med reservatsbildningen har viss dokumentation av vegetationsförhållandena utförts.

Delar av förekommande vegetation är svår att klassificera i enlighet med de vegetationstypsindelningar som ofta brukas i denna typ av beskrivningar. I Vegetationstyper i Norden (Nordiska ministerrådet, Lars Pålsson red. 1998) ansluter de videdominerade områdena närmast till myrvegetation av Videkärr av starttyp medan de öppna översvåmningsområdena närmast kan inordnas i odlingslandskapets kärr av högstarrängstyp (vasstarr m fl). I torrare områden övergår vegetationen närmast till vad som kan betecknas som tuvtåtelång med övergångar till knylhavreäng. Vattenmiljöerna kring Helge å och kanalerna hör närmast till sötvattnsvegetation. Även delar av de lägst belägna översvåmningsområdena kan föras till sötvattnsvegetationen, till exempel delar av bladvass- och vasstarrbestånden. Områdets vegetationstyper bedöms inte vara livsmiljöer av de slag som finns förtecknade i EU:s habitatdirektiv, s k Natura 2000-naturtyper.

Området domineras helt av låglänta områden som tidvis översvåmmas av vatten från Helge å. Bestånd av gråvidebuskage täcker stora delar av översvåmningsområdena. Resterande delar av översvåmningsområdena domineras antingen av höga bladvassruggar eller av inte lika högvuxna ytor med gräs/halvgräs där vasstarr, jättegröe och andra gräs och högvuxna örter gör sig gällande. Marker ovanför den regelbundet översvåmmade områdena finns i områdets kanter i norr och söder samt i den västra delen som består av ett område som tidigare använts som deponi.

Gråvidebuskage och bladvassbestånd är till stora delar fattiga på andra kärlväxtarter. Floran är mer divers i de övriga fuktiga, blöta eller tidvis översvåmmade ytorna med halvgräs, gräs och högorter. Typiska arter är här vasstarr, jättegröe, bredkaveldun, rörflen, grenrör, ängskavle, krypven, gul svärdsilja, äkta vallört, vattenmåra, videört, fackelblomster, vattenmynta, strandklo, kärrsilja, kräklöver och vattenskräppa. I denna miljö växer också gullstånds.

Även områdets torrare, utfyllda och omgrävda områden är relativt variationsrika. Hit hör det före detta deponiområdet i väster samt områdets kantzoner i norr och söder. Här finns mindre trädgångar och trädridåer bland annat med björk, alm, klibbal, vitpil, knäckepil, poppel (svartpoppel), asp, hägg, lind och sälk. Även ask förekommer men flertalet ser ut att vara drabbade av askskottsjuka och många kommer troligen att dö efter hand. Också buskskiktet är bitvis välutvecklat i dessa miljöer. Utöver många av de arter som nämnts som träd kan tilläggas hagtorn, slån, fläder, oxel och hassel. Inte minst inom deponiområdet finns ett stort inslag av kulturväxter såsom kornell, olika rosor och vinbär. Fältskiktet i utfyllnadsområdena är starkt varierande, bland annat beroende på en varierad miljö med både fuktigare och torrare mark och olika jordarter. Arter typiska för vägkanter och skräpmark dominerar: knylhavre, hundäxing, foderlost, blåhallon, palsternacka, hundkex, åkertistel, vägtistel, baldersbrå, röllika, hästhov, pepparrot, sommargyllen, äkta sötväppling, fyrkantig johannesört, oxtunga, blåeld och kungsljus.

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Trädmiljöer finns också i utfyllnadsområdet längst i norr där en mindre björkskog utvecklats på de torvmassor som deponerades här i samband med byggandet av Härlövsängaleden under andra halvan av 1980-talet.

Områdets biologiska värden

Flora

Botaniskt är området mest skyddsvärt för att det hyser en av västra Europas största populationer av den rödlistade arten gullstånds (*Senecio paludosus*). I Norden finns arten bara på en handfull lokaler i Skåne. I västra Skåne har arten minskat och där finns nu bara vid Ringsjön, övre delarna i Rönneåsystemet samt i de övre delarna av Kävlingeåns avrinningsområde. De största populationerna förekommer i Helgeåns nedre lopp. Arten klassas som starkt hotad (EN) i den nationella rödlistan (Gärdenfors ed. 2010). Inom reservatet förekommer gullstånds i översvämningszonerna i anslutning till Helgeå, stående i vegetation dominerad av starr och höga örter. Antalet stänglar varierar kraftigt mellan olika år och år med väldigt högt vattenstånd under en lång period tycks missgynna arten (Kjell-Arne Olsson muntl). En annan faktor som på sikt kan hota arten är ifall området tillåts växa igen med videbuskar. När bestånden av gråvide blir alltför täta konkurrerar de ut andra arter, däribland gullstånds. Därför är det viktigt att begränsa utbredningen av gråvide i de delar av reservatet där gullstånds förekommer talrikt. För att gynna förnygringen av gullstånds bör gråvidebuskarna dras upp med rötterna för att på så sätt skapa bara ytor där fröna kan gro.

Fåglar

Mosaiken av vass, gråvide och höga örter skapar goda förutsättningar för många fågelarter och det förekommer flera rödlistade arter, både arter som häckar och arter som utnyttjar området tillfälligt under flyttningen vår och höst (tabell 1). Bland de häckande arterna förekommer brun kärrhök, hämpling, gräshoppsångare och pungmes, samtliga upptagna i EU:s fågeldirektiv. De tre sistnämnda är dessutom upptagna på den nationella rödlistan (Gärdenfors ed. 2010). Den anlagda våtmarken i anslutning till naturum Vattenriket kommer ytterligare att bidra till att förstärka den rastande och häckande fågelfaunan i området.

I de delar av reservatet där det förekommer rikligt med död ved förekommer mindre hackspett häckande med något par. Mindre hackspett är även den upptagen i EU:s fågeldirektiv samt på den nationella rödlistan (där en klassas som NT). Någon regelrätt inventering av vedlevande insekter är inte gjord men den på sina ställen tämligen rika förekomsten av död pekar på att det finns rikligt med föda för mindre hackspett.

Reservatet är beläget mellan två Natura 2000-områden, Araslövssjöområdet (SE 0420146) och Hammarsjöområdet (SE0420145), varav det förstnämnda delvis ingår i reservatet. Reservatet kommer således att utgöra en viktig och naturlig länk mellan dessa två naturområden.

Tabell 1. Observerade arter 2005-2010 i naturreservatet, som är upptagna på den nationella rödlistan över hotade arter (Gärdenfors ed. 2010)

Art	Förekomst	Hotkategori
Blå kärrhök	tillfällig övervintrare	NT
Brunand	sällsynt rastare	NT
Drillsnäppa	sällsynt rastare	NT
Fjällvråk	tillfällig övervintrare	NT
Gråtrut	regelbunden rastare	NT

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Gräshoppsångare	häckar med 1-2 par årligen	NT
Göktyta	sällsynt rastare	NT
Havsörn	tillfällig under höst-vår	NT
Hämspling	häckar med enstaka par	VU
Kungsfiskare	regelbunden	VU
Mindre hackspett	häckar med 1-2 par årligen	NT
Art	Förekomst	Hotkategori
Pilgrimsfalk	regelbunden	VU
Pungmes	häckar årligen med 1 par	EN
Rapphöna	tillfällig	NT
Rosenfink	tillfällig rastare	VU
Rördrom	tillfällig i Helgeå	NT
Salskrake	sällsynt rastare	NT
Silltrut	sällsynt rastare	NT
Småfläckig sumphöna	sällsynt rastare	VU
Svarttärna	sällsynt	VU
Sånglärka	sällsynt	NT
Sädgås	sällsynt	NT
Tornseglare	sällsynt	NT
Turkduva	sällsynt	NT
Vinterhämspling	tillfällig vintertid	EN
Vit stork	sällsynt	RE

Uppgifterna är hämtade från Artportalen och de lokaler som inkluderats är Kanalhusspången, Kanalhuset, Härlövsängar, Långebro samt fd Kristianstad soptipp där delar av lokalen ligger utanför reservatet.

Fisk

Nedre Helgeåns vattensystem hyser en rik fiskfauna och är ett av landets artrikaste vatten med ca 35 fiskarter observerade varav 4 arter är upptagna på den nationella rödlistan för hotade arter (Gärdenfors ed. 2010). Ål är klassad som *akut hotad* medan mal är *starkt hotad*. Mal förekommer i några få vattendrag och sjöar i Sverige och var förr vanlig i Helgeå. Beståndet var troligen utraderat från nedre delarna av Helgeå på grund av utsläpp från bland annat pappersindustrier längs ån. Men 1999 återintroducerades 12 malar i nedre delarna av ån och sedan dess har naturlig reproduktion konstaterats vid flera tillfällen.

Mollusker

Tjockskalig målarmussla är upptagen på den nationella rödlistan över hotade arter (*starkt hotad*) och ett exemplar insamlades i samband med dykning i Helgeå vid Finlandshuset ca 100 m uppströms Långebro 10 maj, 2009 (www.artportalen.se). Fyndet indikerar att det med största sannolikhet förekommer fler individer av arten i Helgeå i anslutning till reservatet.

Däggdjur

2005 påträffades för första gången på nästan 30 år utter i Skåne när två individer trafikdöddes i Höörs kommun. Media uppmärksammade händelsen och rapporter från allmänheten tillsammans med en inventering av utterförekomst i norra Skåne visade att arten förekommer främst i Rönneå och Helgeå med biflöden. I Helgeå å har utter observerats både i huvudfåran och i flera av biflödena. Arten har observerats årligen sedan 1996 i Helgeå-systemet med flera observationer söder om Hammarsjön vilket indikerar att arten passerar i Helgeå i anslutning till reservatet. I övrigt förekommer råddjur och mink. Vildsvin är regelbunden besökare.

Allmänhet och friluftsliv

Genom sin närhet till Kristianstad används området flitigt för rekreation och friluftsliv. I och med byggandet av naturum Vattenriket samt anläggandet av gång- och cykelbro över Helgeå underlättas tillgängligheten väster om ån och aktiviteten i området bedöms öka väsentligt. Genom området går flera gångstigar däribland vandringsstråket Linnérundan samt en tvärgående stig över gamla deponin. Områdets anläggningar för rekreation och friluftsliv redovisas på karta i bilaga 3.

På östra sidan om å, planeras en ny brygga med tillfälliga anöringsplatser för allmänheten som kommer att öka möjligheten att ta sig till reservatet vattenvägen.

Anläggningar

Naturreservatets stadsnära läge gör att området genomkorsas av en mängd olika ledningsnät i form av bla fjärrvärme, gasledningar, el-/teleledningar, va-anläggningar, dräneringssystem från tippområdet och skyddsvall mot översvämningar. Ledningsdragningar redovisas på karta i bilaga 2. Därutöver är det nybyggda naturum Vattenriket med anslutande gång/cykelbro den största anläggningen inom området.

Nuvarande bestämmelser och planer

Området omfattas helt eller delvis av ett antal planer och bestämmelser. De viktigaste listas nedan.

- Riksintresse för naturvård, N64 Helgeåns nedre lopp
- Natura 2000, Araslövssjöområdet SE 0420146. Utbredningen redovisas i bilaga 1.
- Strandskydd
- Ramsar, 3SE003 Helgeån
- Biosförområde Kristianstad Vattenrike

Underlagsmaterial och inventeringar

Framtagandet av skötselplanen bygger på en rad olika underlag varav några listas nedan. Inför tillståndansökan för naturum Vattenriket gjordes en miljökonsekvensbeskrivning (Underlag för ansökan om vattenverksamhet vid Helgeå, Flygfältsbyrå 2008-06-19) och här finns en beskrivning av de naturvärden som omfattas av byggnadsområdet. Uppgifter om fågelfaunan har främst inhämtats från Artportalen (www.artportalen.se) och Hans Cronert medan Kjell Arne Ohlsson, (projektledare för Skånes flora) har delat med sig av sina kunskaper om gullstånds. Arten har specialstuderats sedan 2000 och inventeringar genomförs årligen för att följa populationsutvecklingen. Uppgifter om områdets geologi har inhämtats från jordartskartan samt från den markundersökning som genomfördes i samband med anläggandet av naturum Vattenriket (Översiktlig geoteknisk undersökning, FB Engineering 2008-04-14). Historiska kartor har inhämtats från lantmäteriet samt från Kristianstad kommun som även bidragit med övrigt kartmaterial. Information om naturvärden har även inhämtats från bevarandeplanen för Natura 2000-området, Araslövssjöområdet (SE 0420146) som delvis ingår i reservatet samt från Natura 2000-området Hammarsjöområdet (SE0420145) som ligger strax söder om reservatet.

3. Förslag till skötselplan

Naturvård

Skötselområden

Naturreseptatet har delats in i olika skötselområden (bilaga 4), som kräver olika skötselåtgärder. Urskiljda skötselområden är:

- Skötselområde A, norr om Helgeå. Detta område delas in i tre delområden A1, A2, A3
- Skötselområde B, övervänningszon i anslutning till Lillrännen
- Skötselområde C, vid naturum Vattenriket
- Skötselområde D, gamla deponin
- Skötselområde E, våtmarksområdet vid Vilan

Skötselområde A, norr om Helgeå

Storlek: ca 18 hektar

Beskrivning

I söder gränsar skötselområdet mot Helgeå och mot väster avgränsas området av Härlövsängaleden. Längs östra kanten finns en flerskiktad träd- och buskridå. Linnérundan följer områdets östra kant.

Inom skötselområdet finns tre olika typer av miljöer som vart och ett gör ett delskötselområde. Områdenas utbredning framgår av bilaga 4.

Delområde A1 domineras av en mosaik av videbuskar, vass och högrörter. Området översvämmas regelbundet och är blött under stora delar av året. I området förekommer även bestånd av den nationellt hotade gullstånds, vilken klassas som ”starkt hotad” (Gärdenfors ed. 2010)

Delområde A2 består dels av ett utfyllnadsområde där yngre björkar etablerat sig och där vissa delar tidvis är översvämmade och blöta, dels en bård av äldre träd med ett måttligt inslag av död ved i anslutning till Kanalhuset och längs delar av skötselområdets östra kant.

Delområde A3 är en slätterhävdat våtmarksmiljö som sträcker sig från strax söder om björkskogen till strax norr om Kanalhuset. I samband med höglödesperioder är området översvämmat men när vattnet drar sig tillbaka finns möjlighet att, i alla fall vissa år, hävda området maskinellt.

Skötselmål

Målet för delområde A1 är en mosaikartad våtmarksmiljö med stora öppna ytor och där andelen videbuskar begränsas till nuvarande nivå, dvs ca 60 %. Fortsatt igenväxning med videbuskar begränsas

Delområde A2 är en variationsrik trädbärande miljö med en stor andel död ved bland träd och buskar. Mängden död ved i björkskogen i kan norr ökas genom aktiva åtgärder. De fuktigare partierna kan successivt få växa igen med vide och andra träd och buskar för att på så sätt på sikt öka mängden fuktig sumpskog rik på död ved.

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Målet för delområde A3 är en öppen slåtteräng utan videbuskar som hävdas maskinellt. Slåttern utförs tidigast den 1 juli. Avslagen vegetation skall borttransporteras.

Istandsättningsåtgärder

Inga.

I björkskogen i delområde A2 kan utföras aktiva åtgärder som exempelvis ringbarkning för att skapa död ved. I övrigt lämnas de fuktiga områdena för fri utveckling.

Underhållsåtgärder

Videbuskar i delområde A1 röjs regelbundet för att motverka fortsatt utbredning.

Inom delområde A3 utförs årlig slåtter och bärgning av höet (såvida vattenståndet tillåter).

Skötselområde B, översvänningszon i anslutning till Lillrännen

Storlek: ca 9 hektar

Beskrivning

Området är mycket låglänt och översvämmas regelbundet vid höglödessituationer. Vegetationen domineras av högröts/vassdominerad vegetation karaktäriserad av bladvass, jättegröe eller vasstarr. Dessutom finns det även stora bestånd av gråvide i området. Inom området förekommer även livskraftiga bestånd av den ”starkt hotade” växten gullstånds (Gärdenfors ed, 2010).

Skötselmål

Målet är en högröts/vassdominerad vegetation bestående huvudsakligen av jättegröe, vasstarr och bladvass, liknande den som finns idag (2009) men med en begränsad mängd videbuskar. På Lillön utgör videbestånden ca 30 % av ytan och söder om Lillrännen är ca 60% av ytan i skötselområde B täckt av videbuskar. Det huvudsakliga syftet med skötseln är att i så stor utsträckning som möjligt gynna gullstånds. Det görs troligen bäst genom att bibehålla nuvarande vass/högrötsdominerade vegetation men genom att bestånden av gråvide begränsas och glesas ut (Kjell-Arne Ohlsson muntl.) Bestånden av gråvide bör uppgå till högst 30% på Lillön och högst 50% i södra av områdets totala yta. För att gynna fröförökningen av gullstånds bör barlagda ytor skapas i samband med att gråvide röjs bort. En utvärdering av förökningen i dessa ytor bör genomföras.

Lillrännen som rinner genom området skall hållas öppen så att kanoter och små roddbåtar kan passera.

Istandsättningsåtgärder

Gråvidebestånden bör i den norra delen (ön mellan ån och Lillrännen) hållas på nuvarande nivå. Genom att fast förbindelse saknas är det svårt att genomföra maskinella åtgärder här. I den södra delen bör utbredningen av gråvidebestånden minskas och buskagen glesas ur bl a för att skapa ytor för gullstånds att föröka sig på. Det bästa sättet vore troligen att dra upp videbuskar med rötterna istället för att såga av dem. På det sättet skapas bara ytor för att gynna förökningen av gullstånds.

Lillrännen, som grävdes om i samband med uppförandet av Härlövsängaleden, görs farbar för mindre roddbåtar och kanoter genom att lågt överhängande vegetation röjs bort. Røjningen görs så att vattengenomströmningen maximeras och för att optimera vattenintaget till våtmarkssjön i anslutning till naturum Vattenriket.

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Underhållsåtgärder

Röjningar av videbuskar vart femte år eller i den omfattning som krävs för att upprätthålla angivna skötsel mål.

Lillrännan röjs vid behov så att den är framkomlig för roddbåtar och kanoter. Röjningen görs så att vattengenomströmningen i rännan maximeras och blir optimal för vattenintaget till våtmarkssjön i anslutning till naturum.

Skötselområde C, vid naturum Vattenriket

Storlek: ca 11 hektar

Beskrivning

Centralt i området ligger naturum Vattenriket med omgivande låglänta och tidvis översvämmade marker. I anslutning till naturum finns en anlagd våtmark vars vattenspegel varierar i storlek under året. Vattnet till våtmarken tas in genom en kanal som har sin början i Lillrännans östra del och vattnet från våtmarken rinner sedan ut i Helgeå i skötselområdets södra del. En gång- och cykelväg går genom området i öst-västlig riktning och passerar naturum. Norr om naturum finns ett relativt stort öppet parti med riklig förekomst av gullstånds och andra högväxande örter. Vegetationen i området domineras av högört/vassvegetation dominerad av vasstarr, jättegröe och bladvass samt täta buskage av gråvide som är spridda över området. I den södra delen av området, som gränsar mot skötselområdet för Vilans våtmark, finns en ridå med höga träd och buskar.

Skötsel mål

Målet är en våtmarksmosaik, där vegetationen i anslutning till den anlagda våtmarksmiljön hålls nere med maskinell slåtter medan det kringliggande området består av högortsvegetation och videbuskar. Mot söder och väster finns träd- och buskridåer som avskärmar området och skapar en känsla av ostördhet. Buskridåer kring gång- och cykelbron och kring naturum anpassas till de behov av siktlinjer respektive avskärmning som bedöms nödvändiga. Norr om naturum finns ett öppnare område som är angeläget att bibehålla i nuvarande skick.

Iståndsättningsåtgärder

Viss kompletteringsplantering av gråvide kan erfordras efter körskador som uppstått i samband med anläggningen av naturum och gång- och cykelvägen. I våtmarkssjön prövas olika åtgärder för att skapa en attraktiv miljö för häckande och rastande fåglar (utformning och skötsel av ön, uppsättning av sittplatser i form av pålar, skapande av blottade dybottnar etc).

Underhållsåtgärder

Den anlagda våtmarkens in- och utloppskanal hålls öppna och rensas vid behov så att vattenflödet in och ut ur våtmarken bibehålls.

Vegetationen i direkt anslutning till våtmarken och på ön hålls nere och slås årligen av och forslas bort.

Utbredningen av videbuskar begränsas regelmässigt i anslutning till det öppnare området norr om naturum och i övrigt vid behov för att hindra att området växer igen.

Skötselområdet D, gamla deponin

Storlek: ca 14 hektar

Beskrivning

Området utgjordes tidigare av ängs- och betesmarker. I mitten på 1960-talet började östra delen av Härleängsängar användas som avfallsdeponi. Större delen av skötselområdet är därmed betydligt mer höglänt och torrare än övriga skötselområden. Vegetationen domineras av gräs och högrörter med inslag av buskar och buskage vilket ger området en viss hagmarkskaraktär. I

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

norra delarna är marken något mer låglänt vilket gör att vegetationen ändrar karaktär och här finns täta buskage som domineras av gråvide. Genom området går flera gångstigar däribland vandringsstråket Linnérundan samt den stig som tvärrar över den gamla soptippsdelen öster om Härslövängaleden och som anlades i samband med att spanten, för att minimera inflöde av vatten till deponin, anlades längs deponiområdets kant mot det ursprungliga våtmarksområdet.

Skötsel mål

Att kombinera kvalificerad återställning genom terrassering, tätning och avvattning och tätning av det gamla deponiområdet i syfte att minimera risken för lakvattenförorening, med skapande av ett attraktivt öppet hagmarksliknande naturområde i anslutning till våtmarksområdet och naturum. Befintliga träd och buskar bör om möjligt bevaras. Likaså kan element som minner om deponiepoken finnas kvar och gärna lyftas fram med detta syfte. I övriga delar får miljöskyddskraven vara styrande och buskage kommer sannolikt bara att kunna tillåtas i begränsad omfattning inom uppbyggda låga åspartier och i övrigt där det är möjligt ur tätskiktssynpunkt. Området ska också ge en känsla av ostördhet genom att Härslövängaleden döljs av en flerskiktad träd- och buskridå. Gräsvegetation ska hållas nere genom bete och/eller slåtter.

Istandsättningsåtgärder

Istandsättningsåtgärder bör utföras i enlighet med den av C4 Teknik framtagna höjdsättningsplanen för återställning av den gamla deponin. Överytan utformas så att en naturvårdssynpunkt attraktiv och intressant yta skapas där målet med skötseln är att kunna bedriva betesdrift eller slåtter.

En jordvall bör anläggas längs Härslövängaleden som bullerskydd och för att minska Härslövängaledens dominans i landskapsbilden. Inhemska träd och buskar planteras längs Härslövängaleden så att den på sikt döljs av en träd- och buskridå. Buskar, exempelvis slån, hagtorn och fläder, planteras så långt möjligt enskilt eller i grupper för att skapa ”rum” som ger besökaren en känsla av enskildhet.

Om det bestäms att området skall betas av djur stängslas området med stängsel anpassat för valt djurslag.

Underhållsåtgärder

Området betas alternativt slås maskinellt varje år. Speciella skötselåtgärder kan behöva utföras för att bibehålla marköverytans miljöskyddande funktion.

Skötselområde E, Våtmarksområdet vid Vilan

Storlek: ca 4 hektar

Beskrivning

Området är mycket låglänt och översvämmas regelbundet vid högflödessituationer. Vegetationen domineras av högört/vassvegetation i form av antingen bladvass, jättegröe eller vasstarr. Dessutom finns det stora bestånd av gråvide i området. Längs områdets södra och västra gräns finns höga träd och buskar med inslag av död ved.

Skötsel mål

I detta område skall ambitionen vara att kombinera bevarande och utvecklande av en intressant flora och fauna med hög tillgänglighet och attraktion för lokalbefolkning och turister, bl a för de som kommer att bo i närområdet och besökare till naturum Vattenriket.

Målet är att behålla området som ett vatten- och våtmarksområde.

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Om eller när resurser finns tillgängliga skall följande premisser gälla för utvecklings- och istandsättningsarbetena i området:

- Trädridån, vilken ligger i skötselområde C, behålls på sådant sätt att bebyggelsen inte exponeras sett från naturum. Mot gränsen till skötselområde C skall en bred buskzon bibehållas. Siktlinjer i trädridåns yttre delar (mot öster) skapas från nya bostadsområdet vid Vilan, in mot teatern och staden.
- Våtmarkens gräns mot fastmarken i söder kan huvudsakligen vara av urban karaktär med avbrott för busk- och trädgrupper.
- Våtmarkens gräns mot väster skall successivt mot norr övergå i ett mera naturnära utseende, utan hårdgjorda kanter, men med buskar och träd som delvis kan ha öppna partier med utblickar mot våtmarken österut
- Området skall få ett tydligt gestaltat uttryck med en mosaikartad karaktär med öppna vattenytor omväxlande med vass- och videområden. Här skall finnas någon eller några öar och halvöar sommartid, där den ursprungliga markytan har lämnats intakt.
- Vegetationen på öarna kan vara av högrötskaraktär eller med videbuskar.
- Efter muddring/grävning i området får omkring hälften av ytan bli en öppen vattenyta vid sommarlågvattnen, då vattenyta i Helge å ligger på havsytenivå (+/- 0 över havsytan)
- Det utgrävda områdets djup varierar med ett maximalt schaktdjup på 1,5 meter under havsytenivå (+/- 0 över havsytan).
- Inga utfyllnads-, schakt- eller muddermassor får läggas i området med undantag av massor som erfordras för att genomföra modulering av en attraktiv övergång mellan utfyllnadskant och våtmark.
- Vinterhalvåret (november-april), vid högvatten, kommer hela området som inte täcks av videbuskar att få en karaktär av öppen sjöyta (ca två tredjedelar av områdets yta).
- För att göra delar av området tillgängligt kan man bygga spångar med vilplan som kan knyta samman de södra och västra strandkanterna med öarna i den centrala delen av våtmarken. Möjlighet att anlägga en utsiktsplattform samt bryggor i strandkanterna skall också finnas.

Istandsättningsåtgärder

När istandsättningsåtgärder aktualiseras, tas en plan för detta fram med utgångspunkt från ovan redovisade premisser. I bilaga 5 redovisas exempelskiss över möjlig framtida utformning av området under sommar- respektive vinterhalvåret .

Underhållsåtgärder

Redovisas i samband med att en plan för istandsättningsåtgärder tas fram.

Tillgänglighet och information

Inledning

Naturum Vattenriket som beräknas stå klart hösten 2010 kommer att utgöra den naturliga och självklara utgångspunkten för information och kunskapsinhämtning om området och hela Vattenriket. I anslutning till naturum korsar en gång- och cykelväg Helge å och vidare genom hela området i öst-västlig riktning. Vandringsleden Linnérundan, passerar genom området.

Syfte

Målet är att gynna det rörliga friluftslivet och underlätta för besökare och närboende att ta del av områdets naturvärden och föra ut information om dess värden till allmänheten. Naturreservatet bildar tillsammans med naturum Vattenriket ett naturpedagogiskt centrum som bör stimulera till upptäckarglädje och nyfikenhet på naturen hos både barn och vuxna. Området skall kunna användas som undervisningsobjekt på förskole-, grundskole-, gymnasie- och universitetsnivå. Reservatet skall även, under hela året, kunna tjäna som rekreationsområde för allmänheten och som utflyktsmål för naturintresserade samtidigt som dess biologiska värden skyddas från störning. Reservatets olika typer av miljöer bör locka till olika typer av naturaktiviteter, allt från kanotpaddling genom ”djungelliknande” miljöer, till håvning av småkryp, vandring med hund till att ta fikakorgen med sig och slå sig ner bland blommande hagtornsbuskar en varm och solig vårdag. Bara ett stenkast från stadens puls.

Utmärkning av reservatets gräns

Naturreservatets gränser märks ut i enlighet med gällande regler så snart beslut om bildande av naturreservat vunnit laga kraft.

Underhållsåtgärder

Gränsutmärkningen underhålls därefter årligen och förnyas vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för gränsutmärkningsstolpar och skyltar.

Information

Informationstavlor om naturreservatet ska sättas upp på platser i enlighet med förslag, bilaga 3.

Underhållsåtgärder

Skyltar sköts regelmässigt och uppdateras vid behov. Miljövänligt material eftersträvas för skyltar.

Anläggningar för ökad tillgänglighet

Utemuseum Kanalhuset i nordöstra delen av reservatet var den första informationsanläggningen som uppfördes inom verksamheten i Kristianstads Vattenrike. I anslutning till anläggningen finns ett uteklassrum. Från Kanalhuset leder en stig med en flera hundra meter lång träspång i kanten av våtmarkerna till Härlövsänga leden. Stigen och spången utgör del av vandringsleden Linnérundan.

För att ge besökaren en möjlighet att komma nära våtmarksmiljön och dess invånare bör ett gömsle med tillhörande gångstråk anläggas i anslutning till den nyskapade våtmarken kring naturum.

Nära naturum planeras att uppföra ett uteklassrum med skärmtak som skall användas i olika pedagogiska sammanhang, bland annat för naturskolan. Anläggningarna vid våtmarker vid Vilan förses efter behov med diskret belysning.

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

I samband med att våtmarksmiljön utvecklas vid våtmarken vid Vilan (Skötselområde E) bör, olika former av spänger, bryggor mm anläggas för att öka tillgänglighet och attraktivitet.

Tillgängligheten från vattensidan kommer att ökas genom den planerade bryggan med angoringsplatser för allmänheten, mitt för reservatet, på östra sidan om Helgeån.

Vandringsleder

Linnérundan går genom stora delar av reservatet och det finns goda förutsättningar att anlägga fler gångstråk i reservatet, exvis i våtmarken vid Vilan (Skötselområde E) och på den gamla deponin (Skötselområde D). Gångstigarna skall i så stor utsträckning som möjligt vara anpassade så att rullstolar och barnvagnar kan ta sig fram. Linnérundan, mellan nybyggda området vid Vilan och naturum Vattenriket, bör förse med belysning.

Underhållsåtgärder

Vandringslederna och spänger inom reservatet tillses regelbundet och och åtgärdas vid behov. Upprustning eller reinvestering av Kanalhusspången bedöms nödvändig inom den närmaste femårsperioden. Eftersom Kanalhusstigen och Kanalhusspången en sträcka löper nära intill stickspåret som sträcker sig ut i våtmarken är det viktigt att detta beaktas vid nyttjandet av och arbete i anslutning till stigen/spången.

Gång-cykelled

Den planerade gång-cykelleden kommer att gå strax utanför eller i södra kanten av skötselområde D, mellan naturum Vattenriket och Härlövsängaleden. Cykelleden förse vid behov med belysning.

Parkeringar

Sydväst om reservatet kommer en parkering att anläggas i samband med byggandet av naturum Vattenriket. Området kan även nås från parkeringen öster om Helgeå.

Renhållning

Soptunnor skall placeras ut i anslutning till gång- och cykelbrons västra kant samt i anslutning till parkeringsplatsen och eventuellt utställda bänkar och bord.

Underhållsåtgärder

Soptunnorna underhålls och töms efter behov

Båttrafik

Ett av de bästa och mest spännande sätten att upptäcka och uppleva Vattenriket är att ljudlöst glida fram med liten roddbåt eller kanot. Att på detta sätt att uppleva vattenmiljöerna i naturreservatet bör uppmuntras. I anslutning till reservatet är Helgeån flitigt utnyttjad för båttrafik och båtsightseeing till Vattenriket utgår från östra sidan av Helgeån. Därutöver finns några få angoringsplatser för båtar på östra sidan av Helgeån vilka således är utanför reservatet.

Genom att endast tillåta roddbåtar och kanoter i Lillrännan skapas en möjlighet att dra sig undan motorbåtstrafik och uppleva Vattenrikes ostördhet. Därutöver bör det finnas möjlighet att med kanot eller en mindre båt ta sig upp, 10-15 meter, genom utloppet från den nyskapade våtmarken. Därefter bör tillgängligheten begränsas med en bom, trädstockar eller dylikt så att det inte går att komma upp i våtmarken. Alla typer av vattenburna farkoster förbjuds innanför avspärningarna till den nyskapade våtmarken.

Underhållsåtgärder

FÖRSLAG EFTER REMISS, 2010-10-05

FASTSTÄLLT I BESLUT, 2011-01-18

Lillrännen hålls framkomlig för och mindre roddbåtar och kanoter
Bommar i in- och utlopp ur våtmarken ses efter regelbundet, särskilt efter högflödesperioder.

Fritidsfiske

Den del av Helgeå som ingår i reservatet ingår även i Nedre Helgeåns fiskevårdsområde.

Fritidsfiske kan även fortsättningsvis ske enligt de regler som gäller för fiskevårdsområdet i Helgeåns huvudfåra och Lillrännen. Fiske är inte tillåtet i inloppskanaler och i den nyanlagda våtmarkssjön vid naturum.

Jakt

Jakt får enbart ske för att begränsa viltstammar som riskerar att bli en påtaglig olägenhet för skyddsvärda växt- eller djurpopulationer.

Dokumentation och uppföljning

Hur skötselmålen uppfylls och utförda skötselåtgärder bör regelbundet redovisas av förvaltaren tillsammans med de som genomför åtgärderna.

Dokumentation av skötselåtgärder

Följande åtgärder kan vara värdefulla att följa upp:

- Tidpunkt och omfattning av exempelvis röjningsinsatser av videbuskar, förekomst av död ved, slätter mm
- Tidpunkt, omfattning och artsammansättning av växtmaterial vid plantering av buskar och träd
- Tidpunkt och omfattning av eventuellt bete

Dokumentation av skötselmål

Täckningsgraden av videbuskar bör undersökas vart fjärde till femte år

Uppföljning av beståndsutvecklingen hos gullstånds bör genomföras årligen (enligt under 2009 upprättat förslag till uppföljningsprogram för naturumsbyggnation och anläggande av våtmark samt enligt monitoringprogram som bedrivits längs nedre delarna av Helgeån sedan 2000, med en kontrolltyta belägen inom reservatet) och därutöver bör en särskild uppföljning göras av de ”föryngringsytor” som skapas genom att videbuskar dras upp med rötterna.

En kvantitativ häckfågelinventering bör genomföras så snart som möjligt och därefter bör den genomföras regelbundet vart femte år.

Regelbundet görs en översyn av vandringsleder, spänger, skyltar, informationstavlor och andra anläggningar för friluftsliv och rekreation.

Uppföljningen skall utföras av förvaltaren och bör i lämplig utsträckning samordnas med övriga naturskyddade områden i våtmarksområdet längs nedre Helgeån.

Ekonomisk utredning

En ekonomisk utredning som visar kostnaderna för de istandsättningsåtgärder som successivt planeras och tillkommande driftkostnaderna skall tas fram och ligga till grund för de äskanden av investerings- och driftsmedel som bör ske inom ramen för den förvaltande nämndens och organisationens budget (för närvarande Tekniska nämnden och C4 Teknik).

Bilaga 1 - gränser för naturreservat

Naturreservatet Årummet
Kristianstad kommun
Skåne län

Förslag till avgränsning

Särskilda utredningsområden

Gräns för Natura 2000

2010-08-23

Utredningsområde
för ny väg

Utredningsområde för Vilan

Kristianstad

HÄRLÖV
50:25

HÄRLÖV
50:25

KARBURATORN

LINDBERGSVERKSTAD

SVETSAREN

FÄRGARVERKSTAD

VAPENBRO

Naturreseptatet Årummet
Kristianstad kommun
Skåne län

Naturreseptatet Årummet
Kristianstad kommun
Skåne län

HÄRLÖV

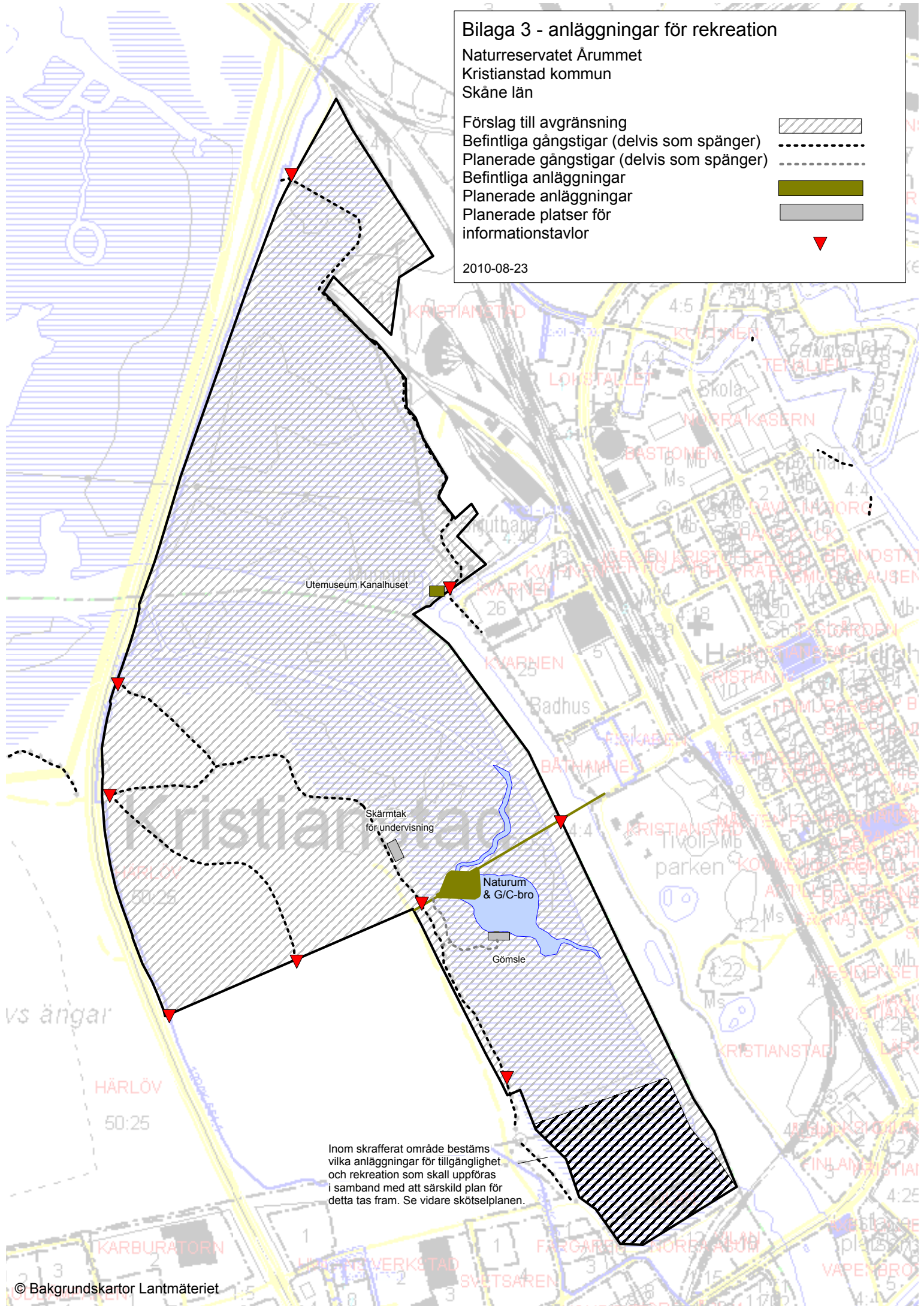
Naturum
& G/C-bro

Planerad pumpstation

Skåne län

Planerade platser för informationstaylor

2010-08-23

Inom skrafferat område bestäms vilka anläggningar för tillgänglighet och rekreation som skall uppföras i samband med att särskild plan för detta tas fram. Se vidare skötselplanen.

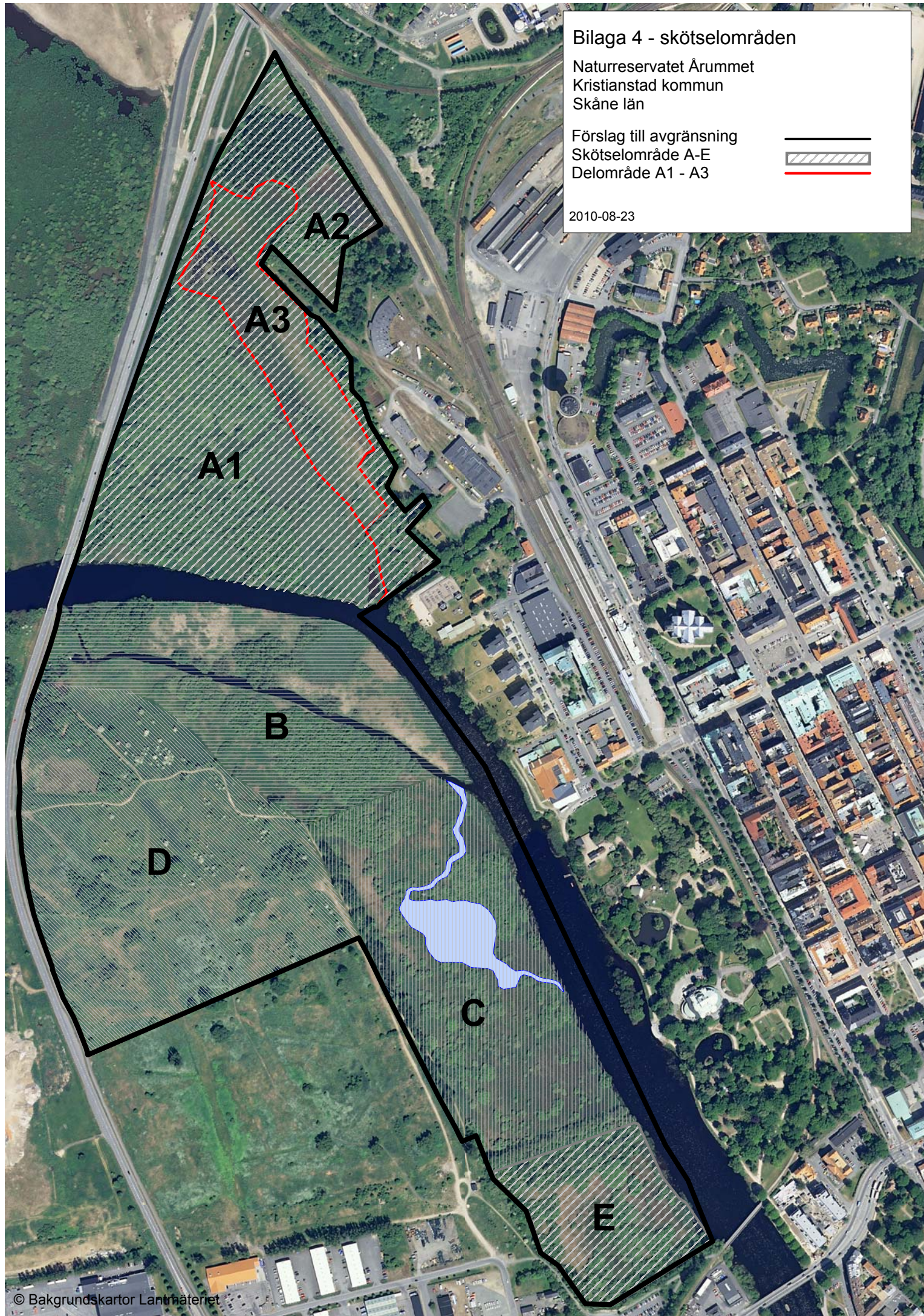
Bilaga 4 - skötselområden

Naturreseptet Årummet
Kristianstad kommun
Skåne län

Förslag till avgränsning
Skötselområde A-E
Delområde A1 - A3

2010-08-23

Vinter med högvatten, exempel på möjlig utformning

Sommar med lågvatten, exempel på möjlig utformning

